

علوم و تکنولوژی محیط زیست، دوره بیست و دوم، شماره دوازده، اسفند ماه ۹۹

مکان یابی پارک های محله ای و کوچک (Pocket Park) با رویکرد CPTED

(نمونه موردی: محلات ابوذر، مجیدیه و امانیه)

ملیحه احمدی *

m.ahmadi@godsiau.ac.ir

امیر فرشچی ^۲

تاریخ پذیرش: ۹۶/۵/۲۵

تاریخ دریافت: ۹۵/۱۲/۲۳

چکیده

زمینه و هدف: رشد و توسعه ی سریع شهر ها و نیاز به سرانه ی بیش تر فضای سبز، باعث مطرح شدن پاکت پارک به عنوان پارک های محله ای و کوچک شده است. هدف از این تحقیق برنامه ریزی جهت یافتن مناسب ترین مکان برای احداث یک پاکت پارک در محدوده ای با توان بالقوه با تاکید بر رویکرد امنیت شهری است.

روش بررسی: با رویکردی "تحلیلی- توصیفی" به شناخت "ویژگی های پاکت پارک" به عنوان فضاهای سبز محله ای و کوچک با تاکید بر امنیت شهری پرداخته می شود. روش تحقیق فرآیند تحلیل سلسله مراتبی (AHP) بوده که طی آن، با در نظر گرفتن چارچوب نظری به دست آمده، مبنی بر معیار های لازم از دیدگاه CPTED جهت مکان یابی پاکت پارک ها؛ از میان چند گزینه ی مکان یابی (نمونه ی موردی) در شهر تهران، اولویت های احداث پاکت پارک انتخاب می شود.

یافته ها: شناخت و بکارگیری توان های بالقوه ی حوزه ی اقدام و فرادست هر گزینه در زمینه ی طراحی با رویکرد پیشگیرانه از جرم، عاملی موثر در مکان یابی صحیح پارک های کوچک و محله ای، جهت محقق شدن طراحی با رویکرد پیشگیرانه از جرم است.

بحث و نتیجه گیری: بر اساس محاسبات انجام شده، گزینه ی شماره ی ۲ (در محله مجیدیه) با کسب امتیاز نهایی ۰/۳۵۷۵۷، به عنوان اولویت نخست و گزینه های ۳ (در محله امانیه) و ۱ (در محله ابوذر) با کسب امتیاز به ترتیب ۰/۳۳۱۴۹ و ۰/۳۱۰۹۴ به ترتیب به عنوان اولویت دوم و سوم احداث پاکت پارک با رویکرد طراحی محیطی پیشگیرانه از جرم شناخته شدند.

واژه های کلیدی: پاکت پارک، پارک های محلی، CPTED، مکان یابی، AHP.

۱- استادیار گروه شهرسازی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد شهر قدس، تهران، ایران. * (مسوول مکاتبات)
۲- کارشناسی مهندسی شهرسازی، گروه شهرسازی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد شهر قدس، تهران، ایران.

Instructions for locating pocket parks in neighborhoods (Abouzar, Majidie, Amanie) of Tehran with the approach of CPTED

Malihe Ahmadi ^{1*}

m.ahmadi@godsiau.ac.ir

Amir Farshchi ²

Admission Date: August 16, 2017

Date Received: March 13, 2017

Abstract

Background and Objective: Fast development of cities and the need for more green space per capita, lack of suitable space for the construction of extensive green spaces and also requirement of public realms caused the introduction of pocket parks as neighborhood parks and small parks. Fear of insecurity, insecurity and other aspects about crime are worries can disturb pocket park performance. Also the importance of correct locating and planning of any spaces, reveals the importance of locating criteria about pocket parks.

Method: With an "analytical-descriptive" to recognize "the properties of the pocket Park" as a small, neighborhood green spaces, will handle with an emphasis on urban security. Research methodology is analysis hierarchy process (AHP) That's in it, taking into consideration the theoretical framework, Based on the viewpoint of the necessary criteria CPTED, for localizing pocket parks, three lands located in three neighborhoods of Tehran had been selected as case studies.

Findings: By creating a location guide contains of pocket park design guide and Crime Prevention Through Environmental Design approach (CPTED) principles, best case has been introduced as the first priority to design and construction of a pocket park.

Discussion and conclusion: Based on the calculations performed, Option no. 2 (in Majidie) with the final score 0.35757, As the first priority and options3 (in Amanie) and 1 (in Abouzar), With the acquisition of 0.33149 and 0.31094 points respectively, As the second and third priority the construction of Pocket Park With the approach of preventive environmental design of the crime were known.

Key words: Pocket Park, Neighborhood Parks, CPTED, Locating, AHP.

1- Department of urban development, Shahr-e-Qods Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.
*(Corresponding Author)

2- Urban planning expert, Department of urban development, Shahr-e-Qods Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

مقدمه

از دیدگاه CPTED جهت مکان یابی پاکت پارک ها، از میان چند گزینه ی مکان یابی (نمونه ی موردی) در شهر تهران، اولویت نخست طراحی و احداث پاکت پارک انتخاب می شود. شایان ذکر است ارزش گذاری (ضریب اهمیت) معیار ها و زیر معیار های فرآیند تحلیل سلسله مراتبی، به روش دلفی (با پرسش از ۲۰ نفر از خبرگان حوزه ی شهرسازی) انجام می شود.

یافته ها

۱. بنیان نظری رویکرد طراحی محیطی پیشگیرانه از جرم

۱.۱. تعریف پاکت پارک

پاکت پارک ها که با عنوان پارک کوچک^۱ نیز شناخته می شوند، فضا های باز شهری در مقیاس خیلی کوچک (در حد تعداد اندکی قطعه های مسکونی) هستند. با قرار گرفتن و پخش شدن در یک بافت شهری، می توانند مستقیماً به ساکنان آن خدمت رسانی کنند. اصطلاح پاکت پارک معمولاً به پارک هایی اطلاق می گردد که در فضای خالی بین ساختمان ها در بافت متراکم شهر به وجود آمده و به پیاده رو ها و دیوار های ساختمان ها محصور می شوند (۱). یک پاکت پارک می تواند به یک منطقه ی تجاری، یک مرکز ارتباطات و یا یک واحد همسایگی خدمت رسانی کند (۲).

۲.۱. مزیت ها و اهداف پاکت پارک

در بافت متراکم و پر ازدحام شهری، پاکت پارک ها و پلازا ها به عنوان فضا های عمومی در صورت طراحی مناسب، می توانند مکان آرامی به دور از ترافیک و سر و صدای خیابان فراهم کنند. وجود فضای سبز در پاکت پارک ها و پلازا ها، تاثیر به سزایی در ارتقای خرد اقلیم محدوده و کاهش تاثیر جزایر گرمایی شهری دارد (۳). یکی از ویژگی های منحصر به فرد پاکت پارک، قابلیت احداث آن در زمین های بدون استفاده و فراموش شده است. بسیاری از پاکت پارک ها نتیجه ی مشارکت عمومی افراد آن منطقه یا ساخته شده توسط ارگان

کمبود فضا در بخش های فشرده و مرکزی شهر ها، معضل اساسی ایجاد فضا های سبز در این قسمت از شهر هاست که لزوم احداث پاکت پارک ها را به عنوان راه نجات مشخص می کند. اگرچه به خاطر فاصله ی پژوهشی و اجرایی کشور با کشور های پیش رو، مفهوم پارک های کوچک و محله ای (پاکت پارک ها) هنوز چندان مورد استقبال قرار نگرفته، لیکن شرایط موجود در شهر ها ضرورت تهیه اسناد پژوهشی در این رابطه را روشن می سازد. رویکرد طراحی محیطی پیشگیرانه از جرم، به عنوان رویکردی به نسبت جدید و موفق در حوزه های مختلف طراحی محیطی، امتیازی است که با توجه به ملزومات پاکت پارک (وسعت نه چندان زیاد، موقعیت محلی، استفاده ی محلی و ...) به خلق یک پاکت پارک موفق کمک می کند.

افزایش ساخت و ساز و حذف پهنه های سبز و باز، به ویژه ساخت و ساز های مسکونی و در نتیجه رشد جمعیت ساکن در تهران، تهدید و مسأله ای جدی در خصوص سرانه ی فضای سبز و کمبود آن است. تاثیر منفی دیگری که تراکم بالای ساخت و ساز بر شهر گذاشته، فراموش شدن تدریجی عرصه ها و قلمرو های عمومی محلات و نواحی است؛ در کنار عامل ساخت و ساز، بحث کمبود و عدم احساس امنیت در عرصه ها و قلمرو های عمومی موجود (نظیر بوستان های محلی) به کاهش یا عدم حضور شهروندان دامن می زند. با توجه به مسایل فوق، پاکت پارک ها که عموماً به عنوان پارک های کوچک در بافت متراکم شهری شناخته می شوند، راه حلی مناسب برای حفظ اراضی و ریز محوطه های بایر بافت شهر از ساخت و ساز و ارتقاء نرخ سرانه ی فضای سبز و همچنین ایجاد عرصه های عمومی موفق هستند.

روش تحقیق

گرد آوری داده ها شامل تعاریف، نظریات، رویکرد ها، ضوابط، نمونه های موردی و ... در خصوص پاکت پارک ها و رویکرد CPTED به صورت اسنادی خواهد بود. روش تحقیق فرآیند تحلیل سلسله مراتبی (AHP) بوده که طی آن، با در نظر گرفتن چارچوب نظری به دست آمده، مبنی بر معیار های لازم

۲. بنیان نظری رویکرد طراحی محیطی پیشگیرانه از جرم (CPTED)^۱

۱.۲. معیار های تامین ایمنی و امنیت کافی برای پاکت پارک ها

بدر نظر داشتن رویکرد طراحی محیطی پیشگیرانه از جرم (CPTED) به منظور پوشش کامل مباحث در زمینه ی بنیان نظری پاکت پارک، معیار های تامین ایمنی و امنیت در پاکت پارک ها شامل موارد ذیل هستند: فعالیت، استفاده ی مکرر، تعمیر و نگهداری منظم، رفت و آمد سنگین پیاده، وجود عناصر سرگرم کننده، حضور گروه های اجتماعی و برقراری طرح های نظارت، نظارت رسمی یا غیر رسمی، دسترسی به تلفن ضروری (در صورت نیاز)، علایم ضروری و اطلاعات پارک، نور کافی (۶). اصول اساسی و کلیدی رویکرد CPTED شامل: نظارت طبیعی، کنترل دسترسی طبیعی، تقویت قلمرو و در نهایت تعمیر و نگهداری و مدیریت است (۷).

۲.۲- معیار های مکان یابی پاکت پارک ها به طور عام و

میزان اهمیت معیار "امنیت" نسبت به سایر معیار ها^۲
مطابق پژوهش انجام شده با عنوان "معرفی و پیاده سازی پاکت پارک ها در پارک های ایرانی با استفاده از مدل AHP"، معیارهای مکان یابی پاکت پارک به طور عام طبق جدول زیر ارائه شده است که با توجه به آن اهمیت بحث امنیت در مکان یابی پاکت پارک مشخص می شود:

های خصوصی با در نظر داشتن رای و منافع افراد آن منطقه هستند. بنا به توضیحات فوق و با توجه به ویژگی های پاکت پارک، مزایای آن را می توان به صورت زیر برشمرد: مزیت اکولوژیک برای محیط زیست محدوده، کمک به حفظ و نگهداری حیات وحش و منظر محدوده، کاهش آلودگی و ترافیک، تقویت روحیه ی مشارکتی ساکنان به منظور تصمیم گیری در امور محلی، ایمنی و مشارکت بیش تر در اجتماعات محلی، فرصتی برای استفاده کنندگان جهت ارتقاء سلامتی و تناسب اندام، احیای مناطق فراموش شده، تقویت ارتباط بین مردم و مسئولین محلی (۱). مطابق اطلاعات متعدد و متنوعی که از پاکت پارک ارایه شد، در یک جمع بندی می توان چارچوب مشخصی برای اهداف و عملکرد های آن ارایه کرد: "فضایی برای رویداد های کوچک به ویژه رویداد های محله ای است. زمین بازی کودکان به صورت بسیار ابتدایی، فضاهایی برای استراحت یا ملاقات دوستان، فضا های صرف نهار، فرار از شلوغی نواحی پیرامون شهر، ارایه ی فرصتی برای استراحت و تمدد اعصاب، ارایه ی فرصت هایی برای افزایش میزان نفوذ پذیری سطوح در سراسر شهر، کاهش فشار از روی پارک های بزرگ تر، ترویج اصول فرهنگی در منطقه، بهبود منظر فضا های بد منظر در شهر، مناسب برای بازی های دو نفره و گروهی بدون تحرک بالا، فراهم آوردن دسترسی آزاد برای همه شهروندان و در تمامی زمان ها. (۴)

با توجه به اهداف پاکت پارک مهم ترین کیفیت های لازم برای پاکت پارک موفق را می توان در چهار دسته تقسیم بندی کرد: قابل دسترس بودن (دسترسی آسان)، اجازه به استفاده کنندگان از فضا جهت شرکت در فعالیت ها، داشتن فضا های راحت و خوش منظر، اجتماعی بودن فضا (جایی که مردم بتوانند همدیگر را ببینند) (۵).

1 - Crime Prevention Through Environmental Design

۲- اگر چه این مبحث صرفا جهت ذکر میزان اهمیت امنیت در مکان یابی پاکت پارک ارائه شده ، اما جهت مکان یابی عمومی پاکت پارک ها می تواند مبنا قرار گیرد.

جدول ۱ - ماتریس ارجحیت معیار های عام مکان یابی پاکت پارک (۸)

Table1. The periority matrix of general criteria on locating pocket park (8)

ارجحیت	امنیت	آزادی تمام گروه های سنی	دسترسی آسان برای افراد محلی	استفاده ی محلی	خیابان همجواری با	محصولیت	معیار
۰/۱۲۳				۱/۲	۲	۱	محصولیت
۰/۰۵۲				۱/۴	۱	۱/۳	همجواری با خیابان
۰/۲۳۵				۱	۴	۲	استفاده ی محلی
۰/۰۸۱	۱/۴	۱/۲	۱	۱/۳	۲	۱/۲	دسترسی آسان برای افراد محلی
۰/۱۶۷	۱/۲	۱	۲	۱/۲	۳	۲	آزادی تمام گروه های سنی
۰/۳۴۳	۱	۲	۴	۲	۵	۳	امنیت

صورت بالقوه در محیط موجود باشند به عنوان ملاحظات مرحله ی مکان یابی (معیار ها و زیر معیار های مکانیابی) ذکر شده است. در واقع بعد از نگارش ستون اول "ضوابط عمومی طراحی"، هر ستون از جدول تابعی از ستون قبل است و نهایتاً در آخرین ستون منجر به شکل گیری معیار های پژوهش می-شود. محتوای معیار ها با توجه به عنوان هر ستون، در هر ستون از جدول نسبت به ستون ماقبل خود فیلتر و بازنگری شده است.

۳. تدوین ضوابط عمومی طراحی پاکت پارک، ملاحظات

CPTED در فاز طراحی و مکان یابی

بر مبنای استاندارد ها و مبانی نظری مذکور در خصوص پاکت پارک و با توجه به اصول چهارگانه ی CPTED، استاندارد عمومی طراحی پاکت پارک و ملاحظات رویکرد CPTED برای مرحله ی مکان یابی و طراحی یک پاکت پارک، با استفاده از روش AHP و مقایسه دو دویی آن ها، معیارهای موثر بر مکان یابی و طراحی مطابق جدول زیر ارایه شده و نهایتاً با توجه به ملاحظات طراحی، ملاحظاتی که می توانند به

جدول ۳: ضوابط عمومی طراحی پاکت پارک، ملاحظات CPTED در فاز طراحی و مکانیابی (نگارندگان)

Table 2. General rules for parcel envelope design, CPTED considerations in the design phase (authors)

معیار ها	ضوابط عمومی طراحی	ملاحظات CPTED در طراحی	ملاحظات CPTED در مکان های (معیار ها)	ملاحظات CPTED در مکان های (زیرمعیار ها)
مساحت	حداکثر ۳۰۰ متر مربع	<ul style="list-style-type: none"> - هرچه تعداد طبقات واحد های مشرف به فضا بیش تر باشد تعداد افراد ناظر (نظارت) بیش تر خواهد بود . - هرچه تعداد باز شو های رو به فضا بیشتر باشد احساس دیده شدن بیشتر خواهد بود. - امکان ورود و خروج ساکنین به واحد های مجاور از داخل پارک امتیاز محسوب می شود. - در صورتی که مسکونی های مجاور به پارک ورودی داشته باشند باید با استفاده از مولف فیزیکی و طبیعی و با رعایت مقوله ی زیسائی بصری دسترسی افراد مشرفه را محدود کرد . - مرز بندی دقیق و صریح با قلمرو های خصوصی (مسکونی های مجاور) و حسن دعوت کنندگی برای وجوه محدود به خیابان ها به عنوان یک قلمروی عمومی 	<ul style="list-style-type: none"> - نظارت توسط واحد های مسکونی - احساس دیده شدن (باز شو های رو به فضا)! - قابلیت ورود و خروج ساکنین مجاور از داخل پارک - وجود مرز مشخص با قلمرو های خصوصی 	<ul style="list-style-type: none"> ۱- نظارت مستقیم ۲- نظارت غیر مستقیم (تورب یا نسبی) ۱- باز شو های مستقیم ۲- باز شو های غیر مستقیم (تورب یا نسبی)
محل احداث	حوزه ی اقدام زمین های بازر، فضا های مخروبه و رها شده.			

۱ صحیح تر یا غلط میزاحم قادر به تشخیص تعداد واحد یا افراد ناظر نیست. بنابر این در بررسی شاخص احساس دیده شدن، یک واحد با چندین باز شو، امتیاز بیشتری نسبت به واحدی با یک باز شو دارد.

<p>-</p>	<p>- نزدیکی به مراکز فعلی</p>	<p>- اولویت اول احداث در پهنه های مسکونی است و در پهنه های مسکونی، احداث در نزدیکی تباری های محلی، مراکز محله و گذر های پر رفت و آمد اولویت دارد.</p>	<p>- حوزه ی فرزند است؛ یعنی پهنه ها (مسکونی، تجاری، مختلط و ...)، احداث در پهنه های مسکونی در اولویت قرار دارد.</p>	<p>محل احداث</p>
<p>-</p>	<p>- فاصله از فضا های جرم خیز در حوزه ی فرزند</p>	<p>- عدم وجود فضا های جرم خیز (مخروطه ها، فضا های بدون استفاده و ...)، در شعاع ۴۰۰ متر، نرخ پایین عبور و دسترسی افراد مسرعه را به همراه داشته و یک امتیاز محسوب می شود.</p>	<p>حد اکثر ۴۰۰ متر</p>	<p>دامنه جغرافیایی استفاده</p>
<p>- تفکیک مناسب سواره و پیاده - دیده کافی سواره در تقاطع - تداوم پیاده رو در تقاطع سواره - عدم اختلاف سطح ناگهانی در کف - روشنایی مناسب مسیر پیاده در شب</p>	<p>- ایمنی پیاده رو های اطراف</p>	<p>- در حاشیه ی خیابان باید نا قرار دادن موانع (آلمان ها، گلدان ها و ...)، از محدود شدن دید عابران به داخل فضا توسط پارک سر تا سری خودرو جلوگیری شود. - ورودی ها به نحوی طراحی شود که از نقاط مختلف مجاورت با خیابان ورود و خروج استفاده کنندگان از فضا انجام شود. - پارکینگ دوچرخه در نقاط انتهایی فضا (طبق نقش) تعبیه شود تا یک حضور اثری برای دارندگان دوچرخه در فواصل دور دست فضا ایجاد شود. - ایمن بودن پیاده رو های اطراف فضا و مسیر های داخلی مناسب جهت گردش و حضور یافتن در نقاط مختلف فضا رعایت شود.</p>	<p>نوع دسترسی: پیاده و دوچرخه، حداکثر زمان جهت دسترسی پیاده می باشد ۱۰ دقیقه باشد (۴۰۰ متر) - پارکینگ: برای خودرو از پارکینگ حاشیه ای خیابان استفاده می شود (بسیاری به تامین پارکینگ مخصوص نیست)، پارکینگ دوچرخه تامین شود. - هم جویی یا خیابان: هم جویی از یک وجه اثری است. - هم جویی بیش از یک وجه در اولویت قرار دارد.</p>	<p>حمل و نقل و دسترسی</p>

		<p>- چیدمان و جهت قرار گیری امکانات نشیمن به نحوی باشد که هر ساکن بتواند بخشی از پارک را مشاهده کند.</p> <p>- منابع تامین روشنایی در جوار امکانات تامین سایه قرار گیرد.</p> <p>- تامین روشنایی برای کل فضا در شب طراحی است.</p> <p>- چیدمان نهال ها در فضا با در نظر داشتن ایمن آن ها در سن شکوفایی و لزوم عدم ایجاد اختلال در دید استفاده کننده و دید نظارت خارج از فضا انجام شود.</p> <p>- طراحی و قرار گیری آبخوری ها و سرویس های بهداشتی به نحوی باشد که گوشه های معفی و تازک ایجاد نکند.</p> <p>- گوشه و کناره های غیر قابل استفاده توسط پوشش گیاهی پوشیده شود.</p> <p>- طراحی سرویس های بهداشتی مکاتبه جهت کنترل دسترسی مراجعین و مقصد نا متعارف توصیه می شود.</p> <p>- در زمان اجنات پارک، کانت نهال ها با مشارکت افراد محلی انجام شود.</p> <p>- در طول حیات پارک امور باغبانی (چمن کاری، گلکاری و...) با مشارکت افراد محلی انجام شود.</p> <p>- با توجه ها به گونه ای طراحی شوند که از مسکونی های اطراف قابل رویت باشند.</p>	<p>- امکانات نشیمن: نیمکت، میز غذا خوری، آلاچیق</p> <p>- امکانات تامین سایه: پرختان، سایه بان، آلاچیق</p> <p>- علائم راهنما</p> <p>- تجهیزات نورپردازی: تجهیزات تامین روشنایی و تجهیزات نور آبی</p> <p>- پوشش گیاهی درختان (گونه های غالب)، چمن کاری</p> <p>- کل آرائی</p> <p>- امکانات رفاهی: سرویس بهداشتی، آبخوری، سطل زباله</p> <p>- واحد نگهداری</p>	<p>تجهیزات الزامی</p>
--	--	---	---	-----------------------

-	-	<p>- طراحی و قرارگیری آلمان های تزئینی و لبه های آب به نحوی باشند که گوشه های محضی و تاریک ایجاد نکند.</p> <p>- در طراحی آلمان های تزئینی و لبه های آب از نظرات افراد محلی استفاده شود .</p> <p>- از آزر هنری هنرمندان محلی به صورت موقت یا دائمی استفاده شود.</p>	<p>- زمین بازی کودکان</p> <p>- آلمان های تزئینی، مجسمه ، تندیس، آبپاش و ...</p> <p>- تجهیزات گرمایی؛ لامپ های گرمایی، سیستم های گرمایی تابشی (رشته‌مغزی) جهت استفاده در فصل سرما</p> <p>- عناصر خارجه انگیز</p> <p>- آزر هنری</p> <p>- ایجاد لبه ی آب، آبنظر مصنوعی، نهر آب، استخر و ...</p>	<p>تجهیزات اختیاری</p>
-	-	-	<p>- تأمین سایه برای حداقل ۲۵٪ مساحت پارک</p> <p>- امکانات نشستن چپه در سایه و چپه در آفتاب موجود باشد (در کتب نیمکت و میز غذا خوری با درخت و سایه بان)</p> <p>- چپمان درختان و سایه بان ها به نحوی که در فصل گرما دمای هوای داخل پارک را متعادل سازی کند . . .</p> <p>- طراحی محل های نشستن به نحوی که کاربران توانایی دیدن همدیگر و برقراری ارتباط اجتماعی را داشته باشند.</p> <p>- طراحی اطراف پذیر میزبان</p>	<p>سایر ملاحظات طراحی</p>

۴. معرفی گزینه های مکانیابی (نمونه های موردی)

برخی محلات و همچنین وسعت ناچیز برخی اراضی، گزینه های مورد نظر از ۳ محله ی مجزا انتخاب شده اند. واضح است تحقق ضوابط طراحی با رویکرد پیشگیری از جرم در یک پاکت پارک مستلزم یافتن مکان مناسبی است که توان بالقوه ی آن در تحقق بخشی به ضوابط طراحی مشخص باشد. از این جمله چنین بر می آید که مکان یابی تابعی از طراحی پروژه بوده و در نتیجه بخشی از ضوابط طراحی در فاز مکان-یابی قابل بررسی هستند. این ضوابط در قالب توان بالقوه ی محیط جهت نیل به طراحی بر اساس ضوابط و معیار های طراحی بررسی می شوند .

اگر مکان یک پروژه را بستر اجرای طرح بدانیم، مکان یابی طرح عامل مهمی برای تحقق ضوابط طراحی است. مکان یابی به فرآیندی اطلاق می شود که طی آن، چند موقعیت با داشتن معیار های مشخص، ارزیابی شده و بهترین اولویت برای احداث پروژه انتخاب می شود. بدیهی است مشخصه های ذکر شده در بخش تعریف پاکت پارک، یعنی "اراضی بایر" و "فضای خالی بین ساختمان ها در بافت متراکم شهر" و "به پیاده رو ها و دیوار های ساختمان ها محصور می شوند" در هر ۳ نمونه ی مطالعاتی مد نظر قرار گرفته و به دلیل کمبود اراضی بایر در

گزینه ی ۱: محله ابوذر

گزینه ی ۲: محله مجیدیه

گزینه ی ۳: محله امانیه

تصویر ۱ - نقشه ی حدود جغرافیایی زمین ، حوزه اقدام و شعاع دسترسی گزینه ها (نگارندگان)

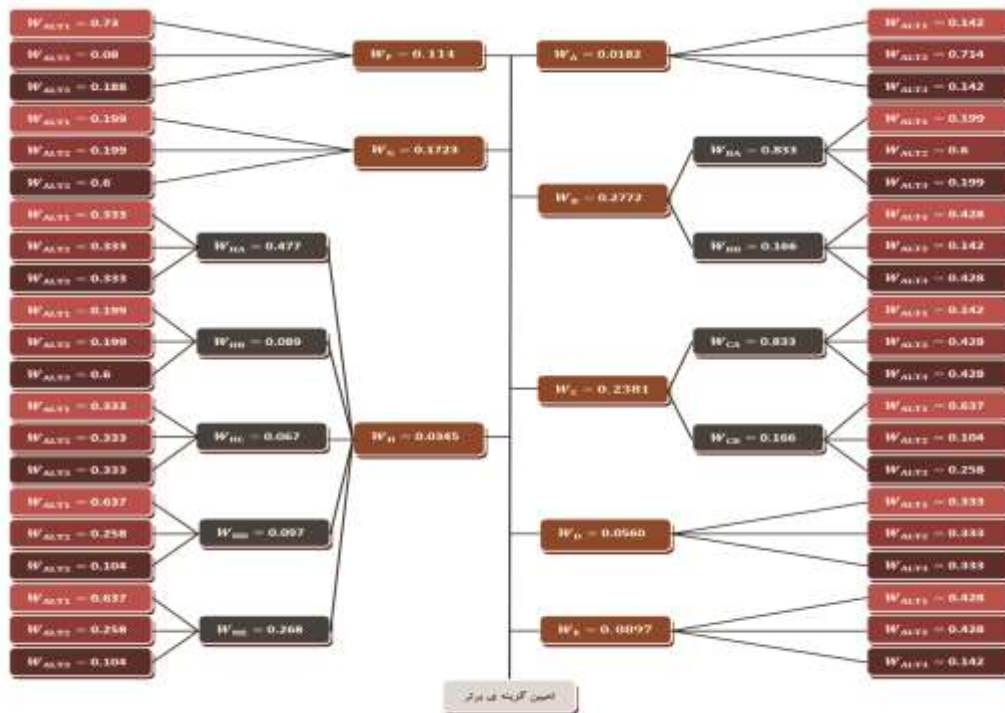
Figure 1. The map of the geographical boundaries of the land, the scope of action and the access radius of the options (Authors)

مشخص با قلمروهای خصوصی، مربوط به "حوزه ی اقدام" و سه معیار: F- نزدیکی به مراکز فعلیتی، G- فاصله از فضاهای جرم خیز در حوزه ی فرادست، H- ایمنی پیاده روهای اطراف، مربوط به "حوزه ی اقدام" و سه معیار: F- نزدیکی به مراکز فعلیتی، G- فاصله از فضاهای جرم خیز در حوزه فرادست، H- ایمنی پیاده روهای اطراف، مربوط به "حوزه ی فرادست" می باشد. مطابق نمودار ۱، جهت انجام محاسبات نهایی، ضرایب اهمیت نرمال معیارها، زیرمعیارها و گزینه ها در ساختار سلسله مراتبی قرار می گیرند.

بر اساس معیار ها و زیر معیار های به دست آمده، پرسش نامه ای با پرسش از ۲۰ نفر از خبرگان حوزه ی شهرسازی (روش دلفی)، با هدف تعیین ضریب اهمیت معیار ها و زیر معیار های مکان یابی تدوین شد. نهایتاً با انجام محاسبات مربوط به سنجش نرخ ناسازگاری، ضرایب دارای کم ترین نرخ ناسازگاری به عنوان مبنای محاسبات AHP انتخاب شد.

۵. انجام محاسبات نهایی AHP و تعیین گزینه ی برتر

۸ معیار با اهمیت در فاز مکان یابی مورد بررسی قرار گرفتند. از این ۸ معیار، پنج معیار A- وسعت مناسب، B- نظارت واحدهای مسکونی، C- احساس دیده شدن (بازشوهای رو به فضا)، D- قابلیت عبور و مرور ضروری ساکنین، E- وجود مرز

نمودار ۱- ساختار سلسله مراتبی ضرایب اهمیت نرمال معیار ها ، زیر معیار ها و گزینه ها

Diagram 1. Hierarchical structure of normal importance coefficients of criteria, sub-criteria and options

های ۱ و ۳ با توجه به اختلاف کم امتیاز، نسبت به امتیاز برتری گزینه ی ۲، احداث پاکت پارک بلامانع دیده می شود اما، در خصوص بحث معیار ها و زیر معیار هایی که هر یک از این دو گزینه در آن امتیاز کم تری داشته اند، نیاز است تا با نگاه جزئی تر، به جبران ضعف ها و کمبود های بالقوه، توسط خلق ویژگی های چشمگیر حاصل از طراحی مناسب پرداخت.

پس از تعیین ضرایب اهمیت نرمال معیار ها، زیر معیار ها و گزینه ها، تعیین اولویت نهایی (گزینه ی برتر) از طریق فرمول زیر انجام شد.

$$\sum_{k=1}^n \sum_{i=1}^m \omega_k \omega_i (g_{ij})$$

بحث و نتیجه گیری

بر اساس محاسبات انجام شده، گزینه ی شماره ی ۲ (واقع در محله مجیدیه) با کسب امتیاز نهایی ۰/۳۵۷۵۷ به عنوان اولویت نخست احداث پاکت پارک با رویکرد طراحی محیطی پیشگیرانه از جرم معرفی می شود. گزینه ی ۳ (واقع در محله امانیه) و گزینه ی ۱ (واقع در محله ابوذر) با کسب امتیاز به ترتیب ۰/۳۳۱۴۹ و ۰/۳۱۰۹۴ به عنوان اولویت دوم و سوم احداث پاکت پارک با رویکرد طراحی محیطی پیشگیرانه از جرم معرفی می شوند. همچنین پیشنهاد می شود با مراجعه به راهنمای طراحی پاکت پارک با رویکرد CPTED و نیز سایر استانداردها و راهنما های طراحی فضا های سبز عمومی، در خصوص طراحی فضا اقدام شود. همچنین در خصوص گزینه

References

1. Blake, A., (n.d.). Pocket parks, see information in: http://depts.washington.edu/open2100/pdf/2_OpenSpaceTypes/Open_Space_Type_s/pocket_parks.pdf
2. Luks, J.,2001. Focus hope : A Pocet park study. Detroit. Mi. Inquiry, 2, pp 96-102.
3. Adams, M., Caputo, S., Compton, J., C., Dokwiller, T., Lavallee, A.,2010. High Performance Landscape

6. Kronkosky Charitable foundation, 2015. Pocket Parks Research Brief. see information in : <http://www.kronkosky.org/Research/Foundation-Research/Research-Briefs>
7. National Crime Prevention Council, 2003. Crime Prevention Through Environmental Design Guidebook, see information in : <http://www.popcenter.org/tools/cpted/PDFs/NCPC.pdf>
8. Sadeghi Moghaddam, M., hajilooie, N., Palad, K., Azimi S., 2014. Introducing and Implementation of Pocket Parks in Iranian Parks by Using AHP Model (Case Study : Andisheh Park in Qazvin City, Iran). Civil Engineering and Architecture Vol.2, pp. 170-175. (In Persian)
4. Alikhani, M., Asayesh, A., 2013. Envelope of Parks, Lost Circle of Urban Spaces and Green Spaces, Key factor in the Establishment of Sustainable City (Case Study : Isfahan). First National Conference on Geography, Urban Development and Sustainable Development, Tehran, Koomesh Environment Forum, University of Aviation Industry. (In Persian)
5. National Recreation and Park Association. (n.d.). Creating Mini-Parks for Increased Physical Activity. see information in : http://www.nrpa.org/uploadedFiles/nrpaorg/Grants_and_Partners/Recreation_and_Partners/Recreation_and_Health/Resources/Issue_Briefs/Pocket-Parks.pdf